

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)

SSN Paweł Wiliński

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

w sprawie **H. T.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 17 stycznia 2025 r.

kasacji obrońcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 23 maja 2024 r., sygn. akt II AKa 31/24,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu

z dnia 16 stycznia 2024 r., sygn. akt II K 19/23,

**I. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania,**

II. zarządza zwrot oskarżonemu uiszczonej opłaty od kasacji.

Eugeniusz Wildowicz

Barbara Skoczowska

Paweł Wiliński

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu, wyrokiem z dnia 16 stycznia 2024 r., sygn. akt II K 19/23, skazał H. T. :

I. na karę roku i sześciu miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 400 stawek dziennych po 50 zł każda za to, że w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 22 kwietnia 2020 r. w S. , działając w krótkich odstępach czasu, z góry powziętym zamiarem, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wprowadził w błąd Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. w ten sposób, że przedstawiając jako autentyczne 481 faktur VAT podrobionych przez nieustalone osoby, wystawionych na rzecz H. T. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą K. z/s w P., według ich treści, przez L. sp. z o.o. NIP XXX , R. NIP YYY, R.1 sp. z o.o. sp.k. NIP ZZZ, dokumentujących wykonanie usług, które faktycznie nie zostały wykonane a zatem takich, co do których zgodnie z art. 88 ust. 3a pkt 4a ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług nie przysługuje podatnikowi prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o podatek naliczony, na ich podstawie w rejestrze zakupów VAT oraz podatkowej księdze przychodów i rozchodów K., udokumentował niemające faktycznie miejsca zakupy oleju napędowego o łącznej wartości netto 1.747.002,66 zł, VAT 401.765,59 zł, przekazując podrobione faktury VAT prowadzącej jego księgowość M. P. i zawiązywał w ten sposób koszty uzyskania przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej, wykazując w złożonych w Urzędzie Skarbowym w S. deklaracjach VAT-7K za kwartały od stycznia 2016 r. do grudnia 2018 r. oraz deklaracjach rocznych PIT 36 za 2016 r., PIT 36 za 2017 r. i PIT 36 za 2018 r. odliczenia i poświadczając w tych deklaracjach nieprawdę co do okoliczności mających znaczenie prawne w zakresie mającym znaczenie dla określenia wysokości należności publicznoprawnej lub jej zwrotu, w postaci zawyżenia kosztów uzyskania przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej, co skutkowało doprowadzeniem Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem Skarbu Państwa w postaci zwrotu podatku VAT w łącznej kwocie 79.087 zł., zwrotu podatku PIT w łącznej kwocie 2512 zł oraz łącznie z innymi

stwierdzonymi w wyniku kontroli uchybieniami obniżenia należnego podatku PIT 36 za 2016 r. o kwotę 258.190 zł, podatku PIT 36 za 2017 r. o kwotę 110.857 zł, podatku PIT za 2018 r. o kwotę 41,893 zł, czyniąc sobie z popełnienia przestępstwa stałe źródło dochodu, czym działał na szkodę Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. , tj. za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 270a § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k.;

II. na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności za to, że od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 22 kwietnia 2020 r. w S. , działając w wykonaniu tego samego zamiaru, w krótkich odstępach czasu i z wykorzystaniem takiej samej sposobności prowadząc działalność gospodarczą pod nazwą K. z/s w P., NIP XXX, przyjął od nieustalonych osób 481 nierzetelnych (podrobionych) faktur VAT, które dokumentowały wykonanie usług, które faktycznie nie zostały wykonane, a zatem takich co do których zgodnie z art. 88 ust. 3a pkt 4a ustawy z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług nie przysługuje podatnikowi prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o podatek naliczony, a następnie, posługując się wskazanymi fakturami, polecił M. P. , prowadzącej biuro księgowe, wprowadzić je do podatkowej księgi przychodów i rozchodów za lata 2016, 2017 i 2018 oraz rejestru zakupów VAT za poszczególne okresy rozliczeniowe, dokonując w ten sposób nierzetelnego prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów oraz rejestrów zakupów VAT oraz podał nieprawdę Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w S. za pośrednictwem elektronicznego rozliczenia deklaracji VAT-7K przesyłanych do Ministerstwa Finansów przez co doprowadził do uszczuplenia należności podatkowych w zakresie podatku VAT o łączną kwotę 436.932,13 zł oraz podatku PIT 36 o łączną kwotę 410.940 zł, przy czym z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, tj. za przestępstwo z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 76 § 2 k.k.s. w zw. z art. 61 § 1 k.k.s. w zw. z art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 2 k.k.s.

Na podstawie art. 8 § 2 i 3 k.k.s. Sąd Okręgowy uznał, że wykonaniu podlegają kara pozbawienia wolności i kara grzywny orzeczone wobec oskarżonego H. T. w punkcie I wyroku.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, po rozpoznaniu apelacji prokuratora, zaskarżającej wyrok Sądu I instancji w całości na niekorzyść oskarżonego, wyrokiem

z dnia 23 maja 2024 r., sygn. akt II AKa 31/24, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że z opisu czynu zarzucanego oskarżonemu w pkt I aktu oskarżenia dodatkowo wyeliminował słowa: „i poświadczył w tych deklaracjach nieprawdę co do okoliczności mających znaczenie prawne w zakresie mającym znaczenie dla określenia wysokości należności publicznoprawnej lub jej zwrotu”, zaś z podstawy wymiaru kary pozbawienia wolności wyeliminował art. 60 § 2 pkt 1 k.k. w zw. z art. 60 § 6 pkt 2 k.k. oraz podwyższył orzeczoną względem H. T. karę pozbawienia wolności do 3 lat i 1 miesiąca. W pozostałym zakresie (z wyłączeniem rozstrzygnięcia o kosztach postępowania) wyrok Sądu I instancji został utrzymany w mocy.

Obrońca skazanego wniósł kasację od wyroku Sądu odwoławczego, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

„I. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., stanowiącego bezwzględną przyczynę odwoławczą, poprzez udział w składzie orzekającym Sądu odwoławczego rozpoznających apelację - sędziów Sądu Apelacyjnego powołanych na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018.3);

co miało wpływ na kolejne:

II. rażące naruszenie przez Sąd odwoławczy art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 3 k.k., art. 53 § 1 i § 2b pkt 6 i 8 k.k., art. 60 § 2 pkt 1 k.k. w zw. z art. 60 § 6 pkt 2 k.k. poprzez ich wyeliminowanie i niezastosowanie oraz nierozważenie czy i dlaczego w stosunku do skazanego możliwość nadzwyczajnego złagodzenia kary nie wystąpiła, wobec sytuacji, gdy skazany przyznał się do popełnienia zarzucanych mu czynów, złożył korekty deklaracji podatkowych oraz uzyskując zgodę na ratalną spłatę zaległości podatkowych sukcesywnie spłaca powstałe zaległości, przez co zmierza do naprawienia szkody wynikłej z przestępstwa, a to pomimo faktu, że sąd przy wymiarze kary ma obowiązek wziąć pod uwagę zachowanie się sprawcy po jego popełnieniu, a zwłaszcza staranie o naprawienie szkody, co na gruncie niniejszej sprawy powinno rzutować na wymiar orzeczonej kary pozbawienia wolności i skutkować nadzwyczajnym złagodzeniem kary pozbawienia wolności;

III. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego art. 438 pkt 4 k.p.k. oraz art. 53 § 1 k.k. polegające na przyjęciu, że wymierzona skazanemu w I instancji kara 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia oraz kary grzywny jest karą rażąco łagodną w stosunku do kary, którą orzekł Sąd odwoławczy, jak również pominięciu przez Sąd odwoławczy dyrektywy wymiaru kary, nakazującej uwzględnienie przy wymiarze kary zachowania się sprawcy po popełnieniu przestępstwa, a zwłaszcza starania o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, co doprowadziło do wymierzenia przez Sąd odwoławczy kary 3 lat i 1 miesiąca pozbawienia wolności.”

Podnosząc powyższe, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację obrońcy prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, w związku z czym podlega rozpoznaniu i uwzględnieniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Wniesiona przez obrońcę skazanego kasacja musiała prowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania wobec stwierdzenia przez Sąd Najwyższy uchybienia stanowiącego bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci nienależytej obsady Sądu odwoławczego. W związku z powyższym Sąd Najwyższy ograniczył na podstawie art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. rozpoznanie kasacji do zarzutu podniesionego w pkt I.

W niniejszej sprawie bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wystąpiła z uwagi na fakt brania udziału w składzie orzekającym w instancji odwoławczej sędziów X.Y. i X.Y.1, powołanych na stanowiska sędziów Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3).

Dalsze rozważania należy rozpocząć od przypomnienia, że zgodnie z punktem drugim uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNK

2020, z. 2 poz. 7) „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność w składzie sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powołania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podtrzymuje wielokrotnie już wyrażany w orzecznictwie pogląd o zachowaniu mocy obowiązującej wskazanej wyżej uchwały, mającej moc zasady prawnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2023 r., II KB 10/22; z dnia 13 kwietnia 2023 r., III CB 6/23 i z dnia 19 października 2023 r., I ZB 52/22).

Nie ma również wątpliwości, że w świetle powołanych wyżej orzeczeń Sądu Najwyższego, ale także rozstrzygnięć organów międzynarodowych (zob. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z dnia 22 lipca 2021 r., w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce [skarga nr 43447/19]; z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce [skargi nr 49868/19 i 57511/19]; z dnia 3 lutego 2022 r., Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce [skarga nr 1469/20]; z dnia 15 marca 2022 r. [Wielka Izba], Grzęda przeciwko Polsce [skarga 43572/18]; z dnia 23 listopada 2023 r., Wałęsa przeciwko Polsce [skarga nr 50849/21]; wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, Komisja Europejska przeciwko Polsce), Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana ustawą o zmianie KRS z 2017 r. nie jest organem niezależnym od władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Konsekwencją dopuszczenia do funkcjonowania, w sferze obejmującej proces nominacyjny sędziego, organu powołanego w sposób sprzeczny z Konstytucją RP, jest odpadnięcie przyjmowanego dotąd powszechnie domniemania niezawisłości i bezstronności sędziego nominowanego na wniosek tego organu. Tym samym, jak stwierdzono w uzasadnieniu powołanej wyżej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, nie istnieje już to domniemanie w stosunku do osób, które przystąpiły do konkursów sędziowskich po 17 stycznia 2018 r., a ustalenie czy konkretny sędzia, który uzyskał nominację w opisywanych warunkach, nie jest stronniczy, w sytuacji gdy przestała obowiązywać reguła jego bezstronności, która była zasadą przed 2018 r., wymaga przeprowadzeniu dowodu pozytywnego bezstronności, podczas gdy uprzednio trzeba było wykazać sytuację przeciwną, czyli brak bezstronności.

Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi zawsze w odniesieniu do sędziów Sądu Najwyższego, którzy zyskali nominację w dotkniętej wadą procedurze, a względem osób powołanych na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, tylko o ile wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności. W związku z tym na stronie wnoszącej środek odwoławczy spoczywa obowiązek wykazania, że udział w danym postępowaniu konkretnego sędziego sądu powszechnego lub wojskowego prowadzi do naruszenia jej prawa do bezstronnego sądu (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 lipca 2024 r., III KK 308/24), na przykład poprzez wykazanie, iż zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że zwracając się do Prezydenta RP z wnioskiem o powołanie danej osoby do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu powszechnego, upolityczniona Krajowa Rada Sądownictwa kierowała się nie tylko względami merytorycznymi - na co może wskazywać np. objęcie wnioskiem niewyróżniającego się osiągnięciami zawodowymi kandydata, ale mocno zaangażowanego w wspieranie tzw. reformy wymiaru sprawiedliwości podjętej przez kierownictwo resortu ukształtowane w końcu 2015 r., względnie kandydata o wyrażnie mniejszych kompetencjach niż odrzucony kontrkandydat (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2024 r., IV

KO 64/24). W braku stosownej argumentacji nie ma podstaw do uwzględnienia stawianego przez stronę zarzutu z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Inaczej należy postąpić, gdy wprowadzie zarzut nie został należycie umotywowany, ale Sąd Najwyższy z urzędu dysponuje informacjami, w świetle których ma podstawy uznać, że udział w rozpoznaniu sprawy przez konkretnych sędziów prowadzi do nienależytej obsady sądu. Powyższe dotyczy sędziów Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie X.Y. i X.Y.1, którzy brali udział wydaniu zaskarżonego orzeczenia, a Sąd Najwyższy przeprowadzał test ich niezawisłości i bezstronności już kilkakrotnie, za każdym razem z wynikiem dla nich negatywnym. I tak, stwierdził brak bezstronności i niezawisłości sędziego X.Y.1 wyrokami w sprawach o sygnaturze akt: III KK 52/24, III KK 189/24, III KK 251/24, III KK 470/24 i III KK 422/24, a sędziego X.Y. wyrokami w sprawach sygn. akt: III KK 52/24, III KK 189/24, III KK 251/24 i III KK 470/24. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę poczynione w wyżej wymienionych postępowaniach ustalenia i oceny w pełni aprobuje, dzieląc pływający z nich wniosek o niespełnianiu przez wymienionych sędziów Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie wymogów bezstronności i niezawisłości, co czyni Sąd z ich udziałem – także w niniejszej sprawie – sądem nienależycie obsadzonym.

Nie powielając argumentacji przedstawionej w przytoczonych powyżej orzeczeniach trzeba w tym miejscu zaakcentować, że sędziowie Ci nie tylko świadomie wzięli udział w wadliwej procedurze nominacyjnej, ale też w sposób aktywny wspierali przeprowadzane od 2017 r. niekonstytucyjne zmiany w ustroju sądów powszechnych, których jedynym celem było ograniczenie niezależności tych sądów i ich pełne podporządkowanie innym władzom, w tym w szczególności władzy wykonawczej reprezentowanej przez ówczesnego Ministra Sprawiedliwości pełniącego jednocześnie funkcję Prokuratora Generalnego. Wyrazem tego jest, między innymi, zaangażowanie obu wyżej wymienionych sędziów w ukształtowanie składu Krajowej Rady Sądownictwa sprzyjającego sprawującemu wówczas władzę obozowi rządzącemu bądź poprzez wejście w skład tego organu, bądź przez podpisywanie list popierających konkretnych kandydatów.

Wszystko to nie pozostawia wątpliwości, że w niniejszej sprawie Sąd odwoławczy, w którego składzie orzekali sędziowie X.Y.1 i X.Y., nie zapewniał

oskarżonemu prawa do sądu niezawisłego i niezależnego, ustanowionego ustawą w znaczeniu konstytucyjnym i konwencyjnym, bowiem w ocenie niezależnego i obiektywnego obserwatora powstać musi uzasadnione negatywnym wynikiem testów przeprowadzonych przez Sąd Najwyższy przekonanie, że sędziowie Ci, będąc w swojej ocenie ponadprzeciętną miarą związani z określonym środowiskiem politycznym, nie cechowali się przymiotem bezstronności.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że istotne wątpliwości co do niezależności i bezstronności dotyczą również przewodniczącego składu orzekającego w tej sprawie – sędziego X.Y.2, który został powołany na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie postanowieniem Prezydenta RP z dnia [...] 2023 r. w procedurze z udziałem tzw. neo – KRS (uchwała nr [...]2023 z dnia 19 kwietnia 2023 r.). Wcześniej, jeszcze jako sędzia Sądu Rejonowego w P., w dniu 1 kwietnia 2019 r. został skierowany przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia czynności administracyjnych w Sądzie Okręgowym w Przemyśle z jednoczesnym powierzeniem mu pełnienia funkcji Prezesa tego Sądu. Miesiąc później Minister Sprawiedliwości delegował zaś sędziego X.Y.2 na czas nieokreślony do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Okręgowym w Przemyśle. Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia [...] 2020 r., po uzyskaniu po raz pierwszy rekomendacji tzw. neo-KRS, X.Y.2 został powołany do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w Przemyśle. Ponadto, wyraził on pisemne poparcie dla kandydatury X.Y. na członka Krajowej Rady Sądownictwa I kadencji.

Powyższe dane zostały uzyskane z domeny publicznej. Dalsze zgłębianie tej problematyki celem przeprowadzenia testu bezstronności i niezawisłości tego sędziego wymagałoby zgromadzenia takich materiałów, jak akta osobowe sędziego, czy kompletnej dokumentacji konkursowej przed Krajową Radą Sądownictwa. Z uwagi na wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w związku z udziałem w wydaniu zaskarżonego wyroku sędziów X.Y. i X.Y.1, od powyższego odstąpiono.

Biorąc powyższe pod uwagę konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Procedując powtórnie, Sąd ten rozpozna sprawę w składzie nie rodzącym wątpliwości co do jego niezależności, niezawisłości i bezstronności, a więc w składzie spełniającym wymóg „sądu ustanowionego ustawą”.

Kierując się powyższymi względami, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku, przy czym o zwrocie opłaty od kasacji zgodnie z art. 527 § 4 k.p.k.

Eugeniusz Wildowicz Barbara Skoczowska Paweł Wiliński

[J.J.]

[a.ł]